

1310 Śródlądowe błotniste solniska z solirodem (*Salicornion ramosissimae*)

fot. B. Bosiacka

Koordynator: **Beata Bosiacka**

Eksperti lokalni: Bosiacka Beata, Piernik Agnieszka

Liczba i lokalizacja stanowisk i obszarów monitoringowych

Typ siedliska przyrodniczego 1310 występuje tylko w regionie kontynentalnym. Prace terenowe prowadzono w roku 2009.

Ryc. 1. Rozmieszczenie stanowisk monitoringu na tle zasięgu geograficznego siedliska

Dwa stanowiska w NW Polsce: Kołobrzeg-Budzistowo (PLH320007 Dorzecze Parsęty), Wyspa Chrząszczewska (PLH320018 Ujście Odry i Zalew Szczeciński) są jedynymi obecnie znanymi naturalnymi stanowiskami siedliska w Polsce.

Ich pozycja jest dodatkowo wyjątkowa ze względu na położenie w strefie nadmorskiej (odpowiednio: na wschodnim brzegu Parsęty – 2 km od morza i na wyspie na Zalewie Kamieńskim/w rozlewisku rzeki Dziwny – 8 km od brzegu morskiego). Z jednej strony oba solniska zasilane są na drodze ascenzji* reliktowych, silnie zasolonych wód z mezozoiku, wydostających się drogą spękań w uskokach glacytektonicznych* antyklin kołobrzesckiej i kamieńskiej, z drugiej strony pierwszy poziom wodonośny może podlegać wpływom ingresji* wód Bałtyku przy cofce, wysokich stanach, spiętrzeniach wód morskich (wymaga to potwierdzenia, zwłaszcza na pierwszym stanowisku). Z położeniem w strefie nadmorskiej wiąże się obecność w płatach z solirodem gatunków niespotykanych na stanowiskach w głębi lądu (babka nadmorska *Plantago maritima*) lub spotykanych tam bardzo rzadko (aster solny *Aster tripolium*, sit Gerarda *Juncus gerardi*).

Stanowisko koło Kołobrzegu, na wschodnim brzegu Parsęty zostało odkryte w 2006 roku, wcześniej uznawano że siedlisko to zanikło w na tym obszarze – w latach 70-tych XX wieku zanikły ostatnie płyty siedliska na przeciwległym brzegu rzeki, na tzw. Wyspie Solnej. Soliród występuje obecnie na powierzchni

ok. 0.2 ha, w kilku rozproszonych płatach wśród słonaw i rozprzestrzeniających się trzcinowisk. Stanowisko jest bezpośrednio zagrożone planowaną budową obwodnicy Kołobrzegu.

Stanowisko na Wyspie Chrząszczewskiej odkryte zostało w latach 70-tych XX wieku, ale potem także zostało uznane za zanikłe – potwierdzono jego istnienie dopiero w 2007 roku. Niestety zajmuje obecnie bardzo małą powierzchnię (poniżej 200 m²) i jest silnie zagrożone sukcesją związaną z osuszaniem solnisk na wyspie – z pobliskich słonaw i szuwarów półhalofilnych wkraczają halofity fakultatywne i gatunki indyferentne.

Dwa pozostałe stanowiska: Ciechocinek 1 i 2 (PLH040019 Ciechocinek), mimo że mają genezę antropogeniczną, są obecnie jedynymi stanowiskami siedliska w głębi lądu, niezwiązanymi z zanieczyszczaniem środowiska przez zakłady przemysłowe. Stanowisko w rezerwacie Ciechocinek związane jest z zasoloną wodą rowu odprowadzającego wody burzowe spod tężni. Nieopodal rozwijają się niewielkie płaty siedliska na kolejnym stanowisku – bezpośrednio pod tężniami solankowymi. Powierzchnia siedliska na obu stanowiskach w okolicach Ciechocinka jest skrajnie mała (poniżej 100 m²), a płaty są słabo wykształcone.

Stanowiska antropogeniczne związane z produkcją przemysłową istnieją w Inowrocławiu, Inowrocławiu-Mątwach i w Janikowie. Nie podlegają monitoringowi i ochronie, bo ich istnienie zależne jest od tego, czy zakłady będą odprowadzać ścieki tak jak do tej pory, a niewskazane jest w zaleceniach ochronnych dla siedliska nakazywać zakładom zanieczyszczanie środowiska.

W połowie lat 50-tych XX wieku płaty siedliska notowane były w głębi lądu na znacznie większych powierzchniach - na Kujawach: w Ciechocinku, Rąbinie, Solnie, Rąbinku; poza Kujawami – w okolicach Łęczycy (Błonie, Leszcze, Wilczkowice). Stanowiska naturalne związane były ze źródłanymi wypływami i ascensją wód zasolonych w obrębie antyklinorium kujawskiego (oprócz naturalnych źródeł – także solanka z odwiertów).

*objaśnienia terminów:

ascenzja - ruch ku górze wody podziemnej w skałach, wynikający z różnicy ciśnień hydrostatycznych

ingresja morska - jest to proces polegający na zalewaniu nisko położonych obszarów lądowych przez morze w wyniku podnoszenia się poziomu wód albo też obniżania lądu. Ingresja wód morskich oznacza także wdzieranie się słonych wód w obręb słodkich wód śródlądowych.

uskoki glacytektoniczne - deformacje podłoża lodowca oraz składanych przezeń osadów (lodowcowych i wodnolodowcowych) spowodowane przez nacisk lub/i tarcie lodu o podłoże.

Tab.1. Zestawienie badanych stanowisk i obszarów w regionie kontynentalnym.

Nazwa	Lokalizacja
Ciechocinek 2 (tężnia III)	-
Ciechocinek 1 (rezerwat)	Ciechocinek PLH040019
Kołobrzeg-Budzistowo	Dorzecze Parsęty PLH320007
Wyspa Chrząszczewska	Ujście Odry i Zalew Szczeciński PLH320018

Stanowiska, na których były prowadzone obserwacje w ramach innych programów monitoringowych: Kołobrzeg-Budzistowo – Stan siedliska jest monitorowany przez autorkę 2-3 razy w roku od chwili odkrycia (2006).

Ciechocinek - Stan roślinności halofilnej pod tężniami monitorowany jest od lat 70-tych XX w. przez pracowników i studentów Instytutu Ekologii i Ochrony Środowiska UMK w Toruniu

Wyniki badań i ocena stanu zachowania

Naturalne, błotniste solniska z solirodem zielnym *Salicornia europaea* znane są obecnie w Polsce tylko na dwóch stanowiskach: na wschodnim brzegu Parsęty, między Kołobrzegiem a Budzistowem (PLH320007 Dorzecze Parsęty) oraz na Wyspie Chrząszczewskiej, na polderze w południowo-wschodniej części wyspy (PLH320018 Ujście Odry i Zalew Szczeciński). Znane historyczne siedliska tego typu (Słonawy, Kołobrzeg (Wyspa Solna), okolice Łęczycy) uległy zniszczeniu na skutek melioracji, wyczerpywania się naturalnych zasobów słonych wód i braku właściwych form ochrony.

Istnienie antropogenicznych solnisk z solirodem w głębi lądu (Inowrocław, Mątwy, Janikowo, Ciechocinek) uwarunkowane jest obecnie dopływem wód o dużym stężeniu jonów, związanym z eksploatacją soli i solanek oraz wykorzystaniem i przetwarzaniem tych zasobów w przemyśle i lecznictwie. Spośród stanowisk antropogenicznych do monitoringu zostały włączone tylko stanowiska najbardziej zbliżone do naturalnych i niezwiązane z przemysłem, ale zasilane słoną wodą rowu odprowadzającego wody burzowe z tężni – Ciechocinek 1 - rezerwat (PLH040019 Ciechocinek) lub solanką bezpośrednio spływającą z tężni – Ciechocinek 2 - tężnia III.

Solanka wypływa samoczynnie przez okna hydrogeologiczne pod znacznym ciśnieniem hydrostatycznym (=ascenzja), krążąc wzdłuż spękań i uskoków glaciektonicznych, związanych z naporem ostatniego lądolodu. Zmeliorowanie solnisk na obu stanowiskach w NW Polsce sprawiło, że solanka obecnie jedynie podsiąka, nieznacznie unosząc rozwodnione namuły i torfy, a jeszcze w latach 60-tych, 70-tych XX w. odprowadzały ją z licznych źródełek strumyki, tworzące drobne astatyczne oczka ze słoną wodą. Na ich obrzeżach lub w ich obrębie, w miarę wysychania słonej wody rozwijały się agregacje solirodu a dalej, zgodnie z gradientem zasolenia kolejne strefy roślinności halofilnej. Obecnie najlepiej wykształcone siedlisko 1310 występuje w postaci kilku płatów rozproszonych wśród zarastających trzciną słonych łąk w Dorzeczu Parsęty. Soliród występuje tam na łącznej powierzchni 0.2 ha, ale pojawia się także nielicznie w większej odległości od głównych wysięków solanki, w zbuchtowanych przez dziki szuwarach trzcinowych, co może wskazywać na większą potencjalną powierzchnię siedliska. Na drugim naturalnym stanowisku, na Wyspie Chrząszczewskiej powierzchnia siedliska jest obecnie bardzo niewielka (200m²), choć soliród pojawia się w wilgotniejszych latach także na poboczach dróg gruntowych. Na uwzględnionych w monitoringu stanowiskach antropogenicznych w okolicach Ciechocinka siedlisko 1310 występuje obecnie w postaci bardzo małych płatów o łącznej powierzchni poniżej 100m² i znikomym udziale charakterystycznych gatunków.

Siedlisko 1310 jest w Polsce krytycznie zagrożone zarówno na stanowiskach naturalnych w NW Polsce, jak i na monitorowanych stanowiskach antropogenicznych w głębi lądu.

Podsumowanie wyników dla poszczególnych wskaźników siedliska na stanowiskach i w obszarach

Procent powierzchni zajęty przez siedlisko oceniono jako niezadowalający na jedynym stanowisku w obszarze Dorzecze Parsęty, zaś jako zły na pozostałych trzech stanowiskach w obszarach: Ujście Odry i Zalew Szczeciński oraz Ciechocinek. Mała powierzchnia i rozproszona struktura płatów wynikają z jednej strony z naturalnych uwarunkowań siedliska, punktowo zasilanego przez solankę, z drugiej strony potencjalna powierzchnia siedliska została drastycznie ograniczona przez antropopresję, głównie osuszanie i zaniechanie użytkowania, a w pojedynczych przypadkach także zabudowę i inne działania związane z rozwojem infrastruktury miejskiej i wiejskiej.

Gatunki charakterystyczne wystąpiły we właściwej ilościowości i kondycji tylko na jedynym stanowisku w Dorzeczu Parsęty, z niezadowalającą obfitością na stanowisku w obszarze Ujście Odry i Zalew Szczeciński, zaś na dwu pozostałych stanowiskach w głębi lądu w obszarze Ciechocinek oceniono ich występowania jako złe.

Gatunki dominujące oceniono analogicznie do charakterystycznych. Sytuacja obu grup gatunków wynika głównie z poziomu zasolenia i uwilgotnienia podłoża oraz stałości dopływu słonej wody. Jako właściwy oceniono stan gatunków charakterystycznych i dominujących tylko na stanowisku w Dorzeczu Parsęty. Mimo ograniczenia powierzchni siedliska i gęstej sieci rowów melioracyjnych oraz wystadzających siedlisko wylewów Parsęty soliród tworzy gęste, stosunkowo rozległe agregacje, a udział innych gatunków wzrasta w klasycznym gradiencie, w miarę oddalania się od wysięku solanki. Wyjątki wynikają z kępowej struktury runa – na wypiętrzonych pojawiają się w obrębie agregacji solirodu gatunki indyferentne, a nawet glikofity.

Niezadowalający stan na Wyspie Chrząszczewskiej związany jest z postępującą na skutek przesuszenia siedliska sukcesją – w obrębie płatu 1310 pojawiają się coraz liczniejsze halofity fakultatywne i gatunki indyferentne, wnikające z sąsiadującej słonawy i półhalofilnego szuwaru, w suchszych latach następuje fragmentacja tego i tak już niewielkiego płatu siedliska, a halofity obligatoryjne, w tym oprócz solirodu zielnego *Salicornia europaea* także mannica nadmorska *Puccinellia maritima* (jedynie stanowisko w Polsce) występują z coraz mniejszą ilościowością.

Na jednym ze stanowisk w głębi lądu (Ciechocinek 2 - tężnia) udział gatunków charakterystycznych i dominujących oceniono jako zły – głównie ze względu na bardzo niskie pokrywanie czy nawet zupełny brak roślinności na niektórych z poletek siedliska, co wynikało z okresowego podtopienia większości powierzchni siedliska. Na drugim stanowisku (Ciechocinek1 - rezerwat) sytuację obu grup gatunków oceniono także jako złą, ale z innej przyczyny – w wyniku postępującej sukcesji, przy dużym pokrywaniu roślinności, gatunki charakterystyczne mają niewielki udział w porównaniu z gatunkami indyferentnymi i glikofitami.

Obce gatunki inwazyjne ze względu na ekstremalne warunki siedliskowe nie wnikają do płatów siedliska na żadnym ze stanowisk (ocena zadawalająca na wszystkich stanowiskach)

Gatunki ekspansywne roślin zielnych - ze względu na ekstremalne warunki tylko nieliczne gatunki ekspansywne są w stanie wkraczać na siedlisko, z reguły ze znacznie osłabioną żywotnością – dotyczy to głównie trzciny pospolitej *Phragmites australis*. Na stanowiskach: Wyspa Chrząszczewska i Ciechocinek 2 - tężnia udział gatunków ekspansywnych oceniono jako właściwy. Na stanowiskach: Kołobrzeg-Budzistowo w Dorzeczu Parsęty oraz Ciechocinek 1 - rezerwat wskaźnik ten oceniono jako niezadowalający, w drugim przypadku - ze względu na ekspansję obok trzciny także perzu *Agropyron repens*.

Zasilanie wodami słonymi na obu naturalnych stanowiskach związane jest z samoistnym podsiąkaniem solanki. Na stanowisku w Dorzeczu Parsęty, mimo okresowych wylewów rzeki, stagnująca i płynąca rowami woda jest 4-5 krotnie silniej zasolona niż wody Bałtyku. Gęsta sieć rowów melioracyjnych jest w znacznym stopniu niedrożna, a poziom wód gruntowych wysoki – wskaźnik oceniono jako właściwy. Na stanowisku w obszarze Ujście Odry i Zalew Szczeciński siedlisko jest przesuszone i w związku z tym rozprzestrzenianie się solanki ograniczone. Dodatkowo rowami docierać może słabiej zasolona niż wody podziemne woda z zalewu, co jest niekorzystne dla siedliska – stan ten oceniono jako niezadowalający. W obszarze Ciechocinek zasilanie słonymi wodami oceniono także jako niezadowalające, m.in. ze względu na zmienną intensywność dopływu wód burzowych spod tężni.

Zróżnicowanie geograficzne wyników ocen wskaźników specyficznej struktury i funkcji

Ponieważ badane siedlisko przyrodnicze występuje jedynie na 4 stanowiskach, trudno mówić w tym przypadku o zróżnicowaniu geograficznym. Dwa z badanych stanowisk znajdują się w województwie zachodniopomorskim (Wyspa Chrząszczewska i Kołobrzeg Budzistowo) i dwa w województwie kujawsko-pomorskim w Ciechocinku. Na podstawie wskaźników: zasilanie wodami słonymi, gatunki charakterystyczne, gatunki dominujące oraz procent powierzchni zajętej przez siedlisko na transekcje

wyraźnie lepiej oceniano stanowisko położone w Dolinie Parsęty (Kołobrzeg-Budzistowo). Jedynie w przypadku wskaźnika „gatunki ekspansywne roślin zielnych” ocena jest odwrotna – U1 w Dorzeczu Parsęty i na stanowisku Ciechocinek 1, natomiast właściwy na pozostałych dwóch stanowiskach. Jedynie wskaźnik „gatunki inwazyjne” nie różnicował stanowisk.

Tab. 2. Zestawienie ocen wskaźników opisujących specyficzną strukturę i funkcje siedliska 1310 na badanych obszarach w regionie kontynentalnym (wartości w tabeli oznaczają liczbę stanowisk).

Wskaźniki	Ocena		
	FV	U1	U2
Procent powierzchni zajęty przez siedlisko	-	1	3
Gatunki charakterystyczne	1	1	2
Gatunki dominujące	1	1	2
Obce gatunki inwazyjne	4	-	-
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	2	2	-
Zasilanie wodami słonymi	2	2	-

Tab. 3. Zestawienie ocen wskaźników opisujących specyficzną strukturę i funkcje siedliska 1310 na badanych obszarach w regionie kontynentalnym (wartości w tabeli oznaczają liczbę monitorowanych obszarów).

Wskaźniki	Ocena		
	FV	U1	U2
Powierzchnia siedliska	-	1	2
Gatunki charakterystyczne	2	1	-
Gatunki dominujące	1	1	1
Obce gatunki inwazyjne	3	-	-
Gatunki ekspansywne roślin zielnych	1	2	-
Zasilanie wodami słonymi	1	2	-

Analiza i podsumowanie wyników dla poszczególnych parametrów opisujących siedlisko na poziomie stanowisk i obszarów

Powierzchnia siedliska

Wartość parametru oceniono jako niezadowalającą na jedynym stanowisku w obszarze Dorzecze Parsęty, zaś jako złą na pozostałych trzech stanowiskach w obszarach: Ujście Odry i Zalew Szczeciński oraz Ciechocinek. Analogicznie jak w przypadku oceny procentu powierzchni zajętego przez siedlisko mała

powierzchnia wynika z jednej strony z naturalnych uwarunkowań siedliska, punktowo zasilanego przez solankę, z drugiej strony potencjalna powierzchnia siedliska została drastycznie ograniczona przez antropopresję, głównie osuszanie i zaniechanie użytkowania, a w pojedynczych przypadkach także zabudowę i inne działania związane z rozwojem infrastruktury miejskiej i wiejskiej.

Specyficzna struktura i funkcje

Ocena jest wypadkową ocen wartości wskaźników określających stan siedliska na stanowiskach i w obszarze: procent powierzchni zajęty przez siedlisko, gatunki charakterystyczne, gatunki dominujące, obce gatunki inwazyjne, gatunki ekspansywne roślin zielnych, zasilanie wodami słonymi. Wartość parametru oceniono jako niezadowalającą na jedynym stanowisku w obszarze Dorzecze Parsęty (wypadkowa wartości wskaźników - odpowiednio: U1, FV, FV, FV, U1, FV) i jedynym stanowisku w obszarze Ujście Odry i Zalew Szczeciński (wypadkowa wartości wskaźników - odpowiednio: xx, U1, U1, U1, FV, U1), zaś jako złą na pozostałych dwóch stanowiskach w obszarze Ciechocinek (wypadkowa wartości wskaźników - odpowiednio: U2, U2, U2, FV, FV, FV). Analiza ocen parametru jest tożsama z sumaryczną analizą ocen poszczególnych wskaźników - obniżenie oceny parametru wynika głównie z małej powierzchni płatów siedliska i z przeważającego niezadowalającego lub złego stosunku ilościowego w grupie gatunków charakterystycznych i dominujących.

Perspektywy ochrony

Zależne są od stanu zachowania siedliska oraz możliwości jego utrzymania, pogorszenia lub poprawy, trwałości dopływu słonej wody, od prowadzonych zabiegów ochronnych, planów przestrzennego zagospodarowania i statusu ochronnego stanowiska. Jako właściwe oceniono je tylko dla stanowiska Ciechocinek 2 - tężnia – mimo niewielkiej powierzchni jest dobrze zabezpieczone dzięki działaniom związanym z funkcjonowaniem kulturowego Parku Tężniowego. Na stanowisku w Dorzeczu Parsęty z kolei, mimo stosunkowo największej powierzchni i dobrego stanu wykształcenia siedliska, perspektywy ochrony określono jako niezadowalające – ze względu na brak statusu ochronnego obszaru (dopiero planowane powołanie użytku ekologicznego), prywatną własność gruntów, a przede wszystkim plany przestrzennego zagospodarowania: do 2012 roku planowana jest budowa obwodnicy Kołobrzegu (nasyp lub mniej prawdopodobne - estakada), której III etap miał przebiegać wg pierwotnych założeń dokładnie przez płaty solnisk. W ramach ustaleń do Raportu oddziaływania na środowisko zmodyfikowano projekt, omijając zaledwie o ok. 100 m płaty solnisk (przebieg między płatami lub tuż nad) i wprawdzie zapewniono o realizacji inwestycji z przestrzeganiem wskazanych przez ekspertów zasad ochrony siedliska, ale i tak w obecnym kształcie nadal stanowi ona realne zagrożenie dla siedliska, zarówno na etapie budowy jak i eksploatacji trasy. Podobnie za niewłaściwe oceniono perspektywy ochrony na stanowisku Ciechocinek 1 - rezerwat – mimo wysokiego statusu ochronnego, stan siedliska jest zły i konieczna jest znaczna intensyfikacja zabiegów ochronnych dla jego utrzymania. Dla czwartego ze stanowisk – na Wyspie Chrząszczewskiej perspektywy ochrony oceniono jako złe. Mimo stanu siedliska nieco lepszego niż na stanowiskach w głębi lądu i od niedawna przywróconego użytkowania rolnego terenu, stanowisko znajduje się na gruntach prywatnych, postępuje proces przesuszania siedliska i sukcesji, a powierzchnia płatu jest na tyle niewielka, że bardzo jak dotąd ogólnie realizowane działania, dotowane w ramach programu rolnośrodowiskowego i projektu kompensacji przyrodniczej raczej nie wpłyną na polepszenie jego stanu

Ocena ogólna – spośród trzech badanych obszarów żaden nie uzyskał oceny właściwej FV, a tylko jeden – ocenę U1 (Dorzecze Parsęty). Wpłynęły na to wszystkie 3 parametry – powierzchnia siedliska na obu stanowiskach ocenionych na U2, natomiast specyficzna struktura i funkcje na stanowisku „Ciechocinek 1”, z kolei parametr „perspektywy ochrony” na Wyspie Chrząszczowskiej.

Zróźnicowanie geograficzne wyników ocen parametrów stanu ochrony

Podobnie jak w przypadku analizy zróźnicowania geograficznego wskaźników trudno w tym przypadku mówić o możliwości tego typu analizy (badano tylko 4 stanowiska). Można jedynie porównać oceny parametrów między tymi stanowiskami. Specyficzna struktura i funkcje zostały lepiej ocenione na

stanowiskach w województwie zachodniopomorskim, a spośród tych dwóch stanowisk tylko stanowisko Kołobrzeg-Budzistowo w Dorzeczu Parsęty uzyskało oceny U1 dla parametrów powierzchnia i perspektywy ochrony, co skutkowało lepszą oceną ogólną. Dwa stanowiska w Ciechocinku, ze względu na fragmentaryczne wykształcenie tego siedliska uzyskały ocenę ogólną U2 (podobnie jak ocenę parametrów powierzchnia i specyficzna struktura i funkcje. Z drugiej strony perspektywy ochrony stanowisk w kujawsko-pomorskim były lepiej oceniane (na stanowisku koło tężni w Ciechocinku nawet FV) co wynika z ich odpowiedniego statusu ochronnego.

Tab. 4. Podsumowanie ocen stanu zachowania siedliska przyrodniczego na badanych stanowiskach w regionie kontynentalnym.

Stanowisko	Oceny			
	Powierzchnia siedliska	Specyficzna struktura i funkcje	Perspektywy ochrony	Ocena ogólna
Kołobrzeg-Budzistowo	U1	U1	U1	U1
Wyspa Chrząszczewska	U2	U1	U2	U2
Ciechocinek 1 (rezerwat)	U2	U2	U1	U2
Ciechocinek 2 (tężnia III)	U2	U2	FV	U2
Podsumowanie ocen	FV – 0	FV – 0	FV – 1	FV – 0
	U1 – 1	U1 – 2	U1 – 2	U1 – 1
	U2 – 3	U2 – 2	U2 – 1	U2 – 3

Tab. 5. Podsumowanie ocen stanu zachowania siedliska przyrodniczego 1310 na badanych obszarach w regionie kontynentalnym

Obszary	Oceny			
	Powierzchnia siedliska	Specyficzna struktura i funkcje	Perspektywy ochrony	Ocena ogólna
PLH320007 Dorzecze Parsęty	U1	U1	U1	U1
PLH320018 Ujście Odry i Zalew Szczeciński	U2	U2	U2	U2
PLH040019 Ciechocinek	U2	U2	U1	U2
Podsumowanie ocen	FV – 0	FV – 0	FV – 0	FV – 0
	U1 – 1	U1 – 1	U1 – 2	U1 – 1
	U2 – 2	U2 – 2	U2 – 1	U2 – 2

Analiza i podsumowanie zagrożeń i oddziaływań dla siedliska przyrodniczego

Siedlisko 1310 jest w Polsce krytycznie zagrożone zarówno na stanowiskach naturalnych w NW Polsce, jak i na monitorowanych stanowiskach antropogenicznych w głębi lądu (niezwiązanych z przemysłem). Od początku XX wieku obserwowany był proces stopniowego zanikania naturalnych stanowisk siedliska, głównie z przyczyn antropogenicznych - ostatecznie przez ostanie ok. 25 lat, do 2006 roku siedlisko

uznawane było za zanikłe na stanowiskach naturalnych, do momentu odkrycia nowego stanowiska w Dorzeczcu Parsęty i potwierdzenia istnienia siedliska na Wyspie Chrzęszczewskiej. Nowe dane o siedlisku dostarczyły perspektyw na jego zachowanie w kraju, ale są one nadal znikome. Wynika to zarówno ze skrajnie małej liczby naturalnych (2) i zbliżonych do naturalnych stanowisk (2), ich małej powierzchni oraz z niezadowalającego lub złego stanu ich zachowania i zagrożeń związanych z aktualnymi i przewidywalnymi oddziaływaniami. Oprócz opisanych poniżej zagrożeń i oddziaływań antropogenicznych podstawowym, negatywnym typem oddziaływań naturalnych na stanowiskach siedliska 1310 jest konkurencja gatunków roślin, związana z sukcesją, w wyniku której inicjalne gatunki halofitów obligatoryjnych są wypierane przez halofity fakultatywne lub w najgorszym przypadku przez trzcinę i inne gatunki indyferentne lub glikofity. Jednak i tego typu zmiany są zwykle inicjowane przez działalność człowieka (głównie osuszenie siedliska, zaprzestanie użytkowania)

Na obu naturalnych stanowiskach obserwowanym jest odwadnianie siedliska. W obu przypadkach stanowiska siedliska znajdują się na polderach zalewowych, pociętych siecią rowów melioracyjnych. W Dorzeczcu Parsęty większość rowów jest obecnie zamulona i zarośnięta, a woda rozlewa się na dużym obszarze i długo stagnuje. Równocześnie z budową obwodnicy planowana jest jednak modernizacja sieci rowów melioracyjnych. W zależności od zastosowanej techniki, może to przynieść korzyść lub pogorszyć stan siedliska (patrz: pkt. 4. Propozycje działań ochronnych). Jak na razie, mimo zaprzestania użytkowania kośno-pasterskiego w latach 70-tych XX w. siedlisko w Dorzeczcu Parsęty jest najlepiej wykształconym stanowiskiem 1310 w Polsce, choć zarzucenie pasterstwa, podobnie jak i melioracje niewątpliwie wpłynęły na ograniczenie jego powierzchni.

Na Wyspie Chrzęszczewskiej większość kanałów jest drożna i odprowadza wodę do przepompowni. Dodatkowym zabiegiem ograniczającym stopień uwilgotnienia solnisk na wyspie była budowa wałów przeciwwzalewowych. Ograniczenie zalewów polderu mogło by wyjątkowo sprzyjać rozwojowi halofitów obligatoryjnych na tym stanowisku, gdyż woda z ingresji morskiej jest mniej zasolona niż ascendująca solanka; z drugiej strony jednak podsiąkanie solanki nie gwarantuje wystarczającej wilgotności podłoża na większej przestrzeni. Efektem przesuszenia siedliska jest sukcesja – zarastanie siedliska przez murawę halofilną lub szuwały półhalofilne

Najsilniej negatywnie oddziałującym przewidywanym przedsięwzięciem dla stanowiska z najlepiej wykształconymi w kraju płatami siedliska 1310, może okazać się planowana budowa obwodnicy Kołobrzegu (nasyp lub mniej prawdopodobne - estakada), której III etap miał przebiegać wg pierwotnych założeń dokładnie przez płaty solnisk z solirodem. W ramach ustaleń do Raportu oddziaływania na środowisko wstępnie zmodyfikowano projekt, omijając zaledwie o ok. 100 m płaty solnisk (przebieg między płatami lub tuż nad) i zapewniając realizację inwestycji z przestrzeganiem wskazanych przez ekspertów zasad ochrony siedliska. W obecnym kształcie inwestycja nadal stanowi jednak realne zagrożenie dla siedliska, zarówno na etapie budowy jak i eksploatacji trasy.

Oddziaływania antropogeniczne, mogące pozytywnie wpłynąć na stan siedliska zanotowano jedynie na Wyspie Chrzęszczewskiej. Koszenie i wypas są od niedawna prowadzone z kontrolowaną intensywnością w ramach realizacji programu kompensacji przyrodniczej ze wsparciem ze środków UE dla programu rolnośrodowiskowego. W obecnym, ogólnym zakresie użytkowania solnisk sprzyja to regeneracji muraw halofilnych, ma jednak znikomy, pośredni wpływ na jedyny i niewielki płat siedliska 1310.

Na obu monitorowanych stanowiskach antropogenicznych* w głębi lądu zagrożenia antropogeniczne są na razie potencjalne: wyłączenie tężni z użytkowania, zaprzestanie koszenia trawników lub obsiewanie trawników mieszkanką dobranych gatunków traw w parku tężniowym, zaprzestanie wypasu na terenie rezerwatu, zaprzestanie piętrzenia wody, brak kontroli wykonywanych zabiegów ochronnych.

Spośród pozytywnych oddziaływań antropogenicznych prowadzone są zabiegi koszenia na obu stanowiskach, piętrzenia wody i zalewania oraz wypasu na terenie rezerwatu i zagęszczania solanki w parku tężniowym.

Obce gatunki inwazyjne

Obce gatunki inwazyjne ze względu na ekstremalne warunki siedliskowe nie wnikają do płatów siedliska na żadnym ze stanowisk (ocena zadawalająca na wszystkich stanowiskach).